

Вишневська О. М., доктор економічних наук, професор, декан обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м.Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0003-1996-4590

e-mail: olganykk@gmail.com

Чабаненко О. О., магістр обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

e-mail: chabanenko2313@gmail.com

Христенко Т. О., магістр обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

e-mail: hristenkotania@gmail.com.ua

Екологічні виміри глобального світу

Авторами досліджено сутність, складові й особливості глобалізації з точки зору соціально-економічних проявів у суспільстві. Визначено вплив глобалізації на світову економіку, окремі сфери й галузі, території, конкурентні позиції держав й регіонів світу. Обумовлено тісний взаємозв'язок із соціально-економічними чинниками розвитку, потребою у забезпеченні процесу відтворення, впливом на довкілля. Доведено, що глобальні процеси у різних сферах й галузях світової економіки спонукають до необхідності спільного вирішення політичних, соціально-економічних, екологічних питань. Процеси, які відбуваються у глобалізаційному середовищі, потребують об'єднання зусиль світових лідерів, міжнародних організацій, громадських діячів. Тільки спільна політика нівелювання загроз, у тому числі екологічного характеру, надасть можливість забезпечити збереження довкілля держав й регіонів світу. Доведено, що спільна політика на умовах партнерства дозволяє об'єднати зусилля з метою захисту навколишнього природного середовища, повернути увагу до екологічних проблем планети, визначити пріоритетність екологічних вимірів глобального світу. Обґрунтовано, що узгоджена екологічна політика, відповідальність на різних рівнях управління, достатність фінансування екологічних проектів, дозволить обмежити температурне зростання й нівелювати глобальну екологічну катастрофу. Визначено необхідність створення Екологічного Кодексу, екологічного суду.

Ключові слова: глобалізація, безпека, суспільство, загрози, екологічні виміри, адаптаційний підхід, екологічна політика.

Vyshnevskaya Olga, Dean of the Faculty, Professor, Doctor of Economic Sciences Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Chabanenko Olena, Master of Accounting and Finance Faculty Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Khrystenko Tetyana, Master of Accounting and Finance Faculty Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Environmental Dimensions of the Global World

Introduction. *The manifestations of globalization are of a different scale and character, due to the ability of individual systems to adapt to change. The development of most countries of the world shows adaptation to the manifestations of globalization in the political, socio-economic and environmental spheres.*

Purpose. *The purpose of the study is to substantiate the priorities of society development, taking into account global ecological challenges, identifying the features of the environmental dimension of environmental impact, and implementing ratified environmental agreements in order to limit the negative manifestations in certain territories. The practical implementation of environmental measures is regulated by the United Nations Framework Convention on Climate Change, ratified by the Paris Agreement.*

Results. *The processes occurring in the globalization environment require the combined efforts of world leaders, international organizations, public figures. Only a joint policy of leveling threats, including environmental ones, will ensure the preservation of the environment of states and regions of the world. It is proved that the general policy on the terms of partnership allows us to combine efforts to protect the environment, draw attention to environmental problems, and prioritize the environmental dimensions of the world. It has been substantiated that a coordinated environmental policy, responsibility at different levels of management, the adequacy of financing environmental projects will limit thermal growth and level the global environmental catastrophe. The need to create an Environmental Code, an environmental court has been determined.*

Conclusions. *The basic priority of Ukraine's environmental policy is the adaptation and implementation of a number of environmental measures in view of the UN Framework Convention on Climate Change, ratified by the Paris Agreement. The practical implementation of environmental tasks at the state, regional and local levels should be in line with the ratified Agreement,*

the implementation of certain EU laws, and the existing transboundary threats. The need to create an Environmental Code, an environmental court has been determined.

Keywords: globalization, security, society, threats, environmental dimensions, adaptation approach, environmental policy.

JEL Classification: A 10; Q 10; Q 14.

Постановка проблеми. Прояви глобалізації мають різний масштаб й характер, що пов'язане із можливостями окремих систем адаптуватися до змін. Розвиток більшості держав світу засвідчує адаптацію до проявів глобалізації у політичній, соціально-економічній й екологічних сферах. Міжнародні організації, які проводять оцінку адаптації до глобальних процесів окремих держав світу, визначають, що більшість держав світу знаходиться у процесі постійної адаптаційної політики. Запровадження адаптаційних підходів вимагає не лише дієвого управління, а й відповідного фінансування стратегій, програм й окремих проєктів. При цьому ризики екологічного характеру потребують реалізації підходів на засадах партнерства, що підтверджує екологічна політика більшості держав ЄС.

Саме глобальні процеси у різних сферах й галузях світової економіки спонукали до необхідності спільного вирішення політичних, соціально-економічних, екологічних питань. Процеси, які відбуваються у глобалізаційному середовищі, потребують об'єднання зусиль світових лідерів, міжнародних організацій, громадських діячів тощо. Тільки спільна політика нівелювання загроз, у тому числі екологічного характеру, надасть можливість забезпечити збереження довкілля окремих держав й регіонів світу, а також створити передумови до гарантування екологічної безпеки світу. Спільна політика на умовах партнерства дозволяє об'єднати зусилля з метою захисту навколишнього природного середовища, привернути увагу до екологічних проблем планети. Актуальність дослідження доповнюється потребою щодо зміни свідомості кожного, свідомості суспільства, глобального світу. Що необхідно зробити з метою нівелювання глобальних екологічних загроз?

Глобальна солідарність є заклик до дій з метою збереження довкілля. Нові знання, нові ідеї, визначення екологічних пріоритетів дозволяють підвищити екологічну свідомість кожного. Екологічні виміри глобальної адаптації світу повинні містити не лише кількісний вплив на довкілля, а й сукупність етично-моральних індикаторів виміру відношення суспільства до природи, окремих її елементів. Глобальні процеси прискорили поширення негативних проявів екологічних загроз, що спонукало до посилення ролі суспільства у збереженні світу, нівелюванні загроз екологічного характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Посилення впливу екологічних загроз на світове суспільство спонукало людство до запровадження заходів системного характеру з метою нівелювання ризиків й збереження стійкості світової спільноти

стосовно поширення екологічних небезпек, природно-кліматичних викликів, розширення територій суші, які постійно знаходяться під впливом природних лих різного масштабу й інтенсивності, таких територій визначено на рівні 8-10,0 відсотків.

Особливості прояву глобалізації представлено у наукових працях вчених, з-поміж яких: О. Білорус [1], Ч. Вілан [7], В. Власов [2], А. Гальчинський [3], П. Герст [4], С. Долгов, Д. Замятін, Л. Зеленов, Е. Кочетов, М. Моїсєєв, Д. Норт [6], В. Соколов, Г. Томпсон [4], Р. Робертсон [5], Ю. Яковець. Сутність, складові й особливості глобалізації досліджено авторами з точки зору соціально-економічних проявів у суспільстві [1; 2; 5]. Більшість авторів визначають суттєвий вплив глобалізації на світову економіку, окремі сфери й галузі, території, конкурентні позиції окремих держав й регіонів світу [4; 5; 6]. Тісний взаємозв'язок із соціально-економічними чинниками розвитку обумовлений потребою у забезпеченні процесу відтворення, але вплив на довкілля залишається питанням другого порядку. Міжнародні організації екологічного спрямування, громадські організації, окремі громадські активісти, визначають потребу щодо зміни пріоритетів подальшого розвитку світового суспільства, що обумовлено Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату. У 2015 році було ініційовано підписання Паризької угоди [8], що підтверджує актуальність питання, необхідність подальших досліджень й визначення пріоритетів розвитку світової спільноти з огляду на наявні й можливі глобальні екологічні виклики.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є обґрунтування пріоритетів розвитку суспільства з огляду на глобальні екологічні виклики, визначення особливостей екологічного виміру впливу на довкілля, реалізації ратифікованих екологічних угод з метою обмеження негативних проявів на окремих територіях. Практичне запровадження заходів екологічного характеру регламентовано Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату, ратифікованою Паризькою угодою [8]. Наявні й можливі екологічні загрози мають тісний зв'язок із соціально-економічними чинниками, саме тому потребують реалізації на різних рівнях управління (від глобального до локального). Основним завданням дослідження є виявлення пріоритетів у реалізації заходів екологічного характеру з огляду на регламентовану Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату, ратифіковану Паризьку угоду [8], обґрунтування екологічних вимірів розвитку глобального світу. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС [9] передбачає запровадження заходів, які направлено на збереження довкілля й виконання зобов'язань з

охорони природних ресурсів. Урядовий План заходів з виконання Угоди про асоціацію передбачає терміни й відповідальність органів влади за виконання завдань, яких передбачено майже 2,0 тисячі у 27 сферах діяльності. Практична реалізація екологічних завдань на державному, регіональному й локальному рівнях повинна відповідати ратифікованій Угоді, імплементувати визначені норми права ЄС, враховувати наявні транскордонні загрози.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Починаючи з 1970 року у світі святкується Всесвітній день Землі, який було розпочато як громадську ініціативу, свято єднання народів планети у справі захисту навколишнього середовища і збереження тих багатств і природних ресурсів, якими наділила нас природа, це є свято чистої води, землі і повітря, яке має на меті об'єднати людей планети для захисту навколишнього природного середовища, привернути увагу до екологічних проблем планети. У період з 1970 року викиди парникових газів через вплив людини зросли більше ніж на 70,0%, атмосфера планети містить на 40,0% більше CO₂. Біля 75,0% річного приросту вуглекислого газу в атмосферу здійснюється через використання викопного палива. Зростання негативного екологічного впливу на території держав й регіонів глобального світу спонукали до посилення ролі екологічної політики. Ратифіковані зобов'язання визначають основні пріоритетні напрями її реалізації з урахуванням наявних екологічних загроз, упередження можливих екологічних викликів через потепління клімату на планеті.

Саме тому екологічні виміри глобального світу повинні ґрунтуватися на поєднанні заходів, які обумовлені Паризькою угодою, зі свідомою орієнтацією розвитку галузей й сфер економіки на засади екологізації. Основні напрями реалізації екологічної політики на рівні окремих держав світу повинні включати:

- заходи з поширення сфер використання альтернативних джерел енергії;
- запровадження різних форм мотиваційної екологічної політики;
- заходи з запровадження адаптованих до міжнародних норм екологічних стандартів, використання екологічних нормативів, оцінку впливу на довкілля;
- заходи з охорони окремих видів природних ресурсів, посилення контролю за видобутком корисних копалин, визначення рівнів відповідальності;
- заходи з охорони тваринного світу, захисту заповідних територій, розбудова екомережі;
- заходи з розробки проєктів, будівництва, технічного переоснащення, реконструкції об'єктів, основним функціональним завданням яких є сортування й переробка різних видів відходів (за досвідом держав ЄС від 5 до 9 різних видів твердих побутових відходів);

– заходи з розробки проєктів, будівництва, технічного переоснащення, реконструкції об'єктів, основним функціональним завданням яких є утилізація медичних, радіаційних й хімічних відходів, а також знезараження територій, очищення землі, у тому числі земель сільськогосподарського призначення;

– заходи з розробки й проведення екологічного моніторингу (екологічної експертизи), запровадження системи екологічних штрафів;

– заходи з поширення екологічних знань, формування свідомості суспільства з огляду на необхідність збереження сфери існування людства;

– заходи з партнерства за ратифікованими екологічними угодами, виконання зобов'язань у повному обсязі, в обумовлені строки (відповідно до Паризької угоди – до 2030 року).

Визначено, що основними джерелами фінансування екологічних заходів, які ратифіковано Паризькою угодою, виступають кошти партнерів, гранти, а також фінансування від екологічних організацій. Внутрішнє фінансування природоохоронних заходів в Україні покладено на Державний фонд охорони навколишнього природного середовища, кошти обласних й місцевих бюджетів. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС передбачає запровадження низки екологічних заходів, які направлено на збереження довкілля й виконання зобов'язань (табл. 1).

Визначено, що відповідно до ратифікованої Угоди екологічна політика України протягом 2018 року була зорієнтована на запровадження механізму стратегічної екологічної політики, адаптацію екологічної оцінки, порядку здійснення державного моніторингу відповідно до Водної Рамкової Директиви, запровадження процедури управління ризиками затоплень, запобігання виникнення надзвичайних ситуацій.

Більшість вчених світу схиляються до думки, що глобальні екологічні загрози, які пов'язані зі зростанням рівня CO₂, можуть мати незворотний характер й людству загрожує задуха від вуглекислого газу. За останні роки рівень концентрації вуглекислого газу постійно зростає й має найвище значення за весь період дослідження атмосфери землі. Рівень CO₂ в атмосфері землі перевищує значення 415 частин та мільйон (ppm), що є найвищим із зафіксованих значень. Чинна концентрація вуглекислого газу прискорює процес глобального потепління й потребує термінового запровадження комплексної й результативної глобальної екологічної політики. Визначено, що наслідки глобального потепління будуть здійснювати й посилювати негативний вплив на території усіх регіонів й держав світу, без виключення.

Таблиця 1 Основні напрями екологічної політики
 за Угодою про Асоціацію між Україною та ЄС (навколишнє середовище)

№ з.п.	Напрями співпраці (формування екологічної політики держави)
1.	Співробітництво з питань охорони навколишнього середовища, сприяння реалізації довгострокових цілей сталого розвитку і зеленої економіки. Покращення системи охорони здоров'я, збереження природних ресурсів, підвищення економічної та природоохоронної ефективності, інтеграції екологічної політики у інші сфери, підвищення рівня виробництва за умови екологізації. Проведення співробітництва з урахуванням інтересів Сторін (на основі рівності та взаємної вигоди, а також беручи до уваги взаємозалежність, яка існує між Сторонами у сфері охорони навколишнього середовища, та багатосторонні угоди у цій сфері).
2.	Співробітництво має на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища у таких сферах: зміна клімату; екологічне управління та аналогічні питання, зокрема освіта й навчальна підготовка, доступ до інформації з питань навколишнього середовища та процесу прийняття рішень; якість атмосферного повітря; якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище; управління відходами та ресурсами; охорона природи, зокрема збереження і захист біологічного та ландшафтного різноманіття (екомережі); промислове забруднення і промислові загрози; хімічні речовини; генетично-модифіковані організми, в тому числі у сільському господарстві; шумове забруднення; цивільний захист, зокрема стихійні лиха і антропогенні загрози; міське середовище; екологічні збори.
3.	Сторони обмінюються інформацією та досвідом; здійснюють спільну дослідну діяльність і обмінюються інформацією про екологічно чисті технології; планують подолання наслідків стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій; здійснюють спільну діяльність на регіональному та міжнародному рівнях, в тому числі згідно з багатосторонніми угодами у сфері охорони навколишнього середовища, ратифікованими Сторонами, та, у разі доцільності, спільну діяльність в рамках відповідних агентств. Особлива увага – транскордонні екологічні загрози.
4.	Співробітництво охоплює такі цілі: розвиток всеосяжної стратегії у сфері навколишнього середовища, яка включатиме заплановані інституційні реформи (з визначеними термінами) для забезпечення виконання і впровадження природоохоронного законодавства; розподіл повноважень природоохоронних органів на національному, регіональному та місцевому рівнях; процедури прийняття рішень та їх виконання; процедури сприяння інтеграції природоохоронної політики в інші сфери політики держави; визначення необхідних людських і фінансових ресурсів та механізм їх перегляду; розвиток галузевих стратегій в галузях покращення якості повітря, якості води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище; управління відходами та ресурсами; захист природи; промислове забруднення та промислові аварії; хімічні речовини, зокрема чітко визначені терміни і основні етапи імплементації, адміністративну відповідальність, а також фінансові стратегії залучення інвестицій в інфраструктуру й технології; розвиток та імплементація політики з питань зміни клімату.

Джерело: узагальнено авторами з використанням [10]

Тільки узгоджена екологічна політика, відповідальність на різних рівнях управління, достатність фінансування екологічних проєктів, дозволить обмежити температурне зростання й нівелювати глобальну екологічну катастрофу. Глобальне потепління може спровокувати затоплення південної території України, вимушені міграційні процеси з акваторії Чорного й Азовського морів вже до 2100 року. Враховуючи зазначене основні напрями екологічної політики, інституційні зміни відповідно до Угоди сформовано у таблиці 2.

Авторами виявлено, що основні очікувані результати екологічної політики полягають у реалізації заходів відповідно до Паризької угоди у напрямку зниження шкідливих викидів в атмосферу, призупинення процесу глобального потепління, збереження території проживання населення. Існує нагальна потреба щодо адаптації методик оцінки екологічних ризиків, розроблення карт загроз і ризиків можливого затоплення територій до норм права ЄС.

У межах управління довкіллям та інтеграції екологічної політики до права ЄС протягом 2018 року

було розглянуто й подано на затвердження, введено у дію нормативно-правові акти, які не лише регламентують, а й узгоджують законодавство України із європейським правом у сфері екології, збереження довкілля, реалізації ратифікованих заходів у межах Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату. Базовим й пріоритетним завданням екологічної політики України є адаптація й реалізації низки заходів екологічного характеру з огляду на регламентовану Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату, ратифіковану Паризьку угоду. Розвиток різних сфер й галузей національної економіки, суспільства повинен імплементувати визначені норми права ЄС в екології, враховувати наявні транскордонні загрози екологічного характеру. Практична реалізація екологічних завдань на державному, регіональному й локальному рівнях повинна відповідати ратифікованій Угоді, імплементувати визначені норми права ЄС, враховувати наявні транскордонні загрози.

Таблиця 2 Основні результати екологічної політики України у межах Угоди про Асоціацію із Європейським Союзом (навколишнє середовище), протягом 2018 рік

№ з.п.	Законодавчі зміни	Очікувані результати
1	Прийнято Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку», Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	Реалізація глобальної екологічної політики у межах ратифікованої Конвенції ООН про зміну клімату, Паризької угоди
2	Розроблено законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у частині доступу до екологічної інформації»	
3	Схвалено Концепцію створення загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля»	
4	Затверджено порядок здійснення державного моніторингу вод (Постанова КМУ від 19.09.2018 № 758) та порядок розроблення плану управління ризиками затоплення (Постанова КМУ від 4.04.2018 № 247 та накази МВС «Про затвердження Методики попередньої оцінки ризиків затоплення», «Про затвердження Методики розроблення карт загроз і ризиків затоплення»)	Захист й охорона, відновлення окремих видів природних ресурсів, реалізації загальної стратегії управління твердими побутовими відходами
5	Утворено Координаційну раду на період до 2030 року з метою забезпечення узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади з формування та реалізації державної політики у сфері поводження з відходами. Підготовлено та подано до КМУ проект Національного плану управління відходами до 2030 року	
6	Розроблено проект Закону України «Про управління відходами»	
7	Переглянуто перелік видів птахів та їх природоохоронного статусу та перелік мисливських видів птахів	Розбудова екомережі, захист й охорона екосистем, збереження видів, розширення природного ареалу існування видів
8	Підготовлено додаток до проекту Закону України «Про території Смарагдової мережі». Розроблено проект Закону України «Про території Смарагдової мережі», який включає перелік видів птахів, у тому числі, видів регулярної міграції, для яких визначаються території Смарагдової мережі	
9	Створено національний природний парк «Нижньодніпровський», низку інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення	
10	Затверджено План заходів на 2018 рік щодо впровадження Національного плану скорочення викидів від великих спалювальних установок (Розпорядження КМУ від 13.06.2018 № 428-р.)	Реалізація заходів відповідно до Паризької угоди у напрямку зниження шкідливих викидів в атмосферу, призупинення процесу глобального потепління, збереження територій проживання населення держав й регіонів світу. Адаптація нормативів допустимих викидів забруднюючих речовин у межах Паризької Угоди
11	Розроблено проект Концепції реалізації державної політики у сфері промислового забруднення. Наказом Мінприроди від 18.02.2018 № 62 передбачено встановлення поточних та перспективних технологічних нормативів допустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від існуючих стаціонарних теплосилових установок	
12	Прийнято наказ Мінекономрозвитку від 02.10.2018 № 1394 «Про затвердження Технічного регламенту щодо обмеження викидів летких органічних сполук внаслідок використання органічних розчинників у лакофарбових матеріалах для будівель та ремонту колісних транспортних засобів»	
13	Передбачено встановлення поточних та перспективних технологічних нормативів допустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від існуючих стаціонарних теплосилових установок (наказ № 62 Мінприроди від 18.02.2018 «Про внесення змін до наказу Мінприроди від 22.10.2008 № 541»)	
14	Схвалено пропозицію Мінприроди (Рамкова конвенція ООН про зміну клімату Стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року) з метою запобігання зміни клімату та захисту озонового шару	Реалізація заходів відповідно до Паризької угоди й напрямку зниження шкідливих викидів в атмосферу (Рамкова Конвенція ООН про зміну клімату)
15	Прийнято ВРУ 26.12.2018 за основу проект Закону України «Про моніторинг, звітність та верифікацію парникових газів», проект Закону України «Про озоноруйнівні речовини та фторовані парникові гази» прийнято ВРУ 26.12.2018 за основу	
16	Розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо об'єктів підвищеної небезпеки», положення якого спрямовані на гармонізацію законодавства України із законодавством ЄС у сфері безпеки об'єктів підвищеної небезпеки (знаходиться на завершальній стадії міжвідомчого узгодження)	

Продовження табл. 2

17	Прийнято Постанову КМУ від 4.04.2018 № 247 «Про затвердження Порядку розроблення плану управління ризиками затоплення», якою визначено механізм розроблення та попередній план управління ризиками затоплення для окремих територій у межах районів річкових басейнів	Розробка й запровадження заходів щодо упередження ризиків затоплення територій у межах районів річкових басейнів
18	Розроблено й затверджено Методику розрахунку можливих втрат від затоплення відповідно до вимог наказу МВС від 28.04.2018 № 153 «Про затвердження Методики розроблення карт загроз і ризиків затоплення»	Адаптація методики розроблення карт загроз і ризиків затоплення до норм права ЄС

Джерело: узагальнено авторами з використанням [10], за результатами власних досліджень авторів

Ратифікація Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату передбачає обов'язкове виконання поставлених завдань у сфері збереження навколишнього природного середовища, зниження темпів (тимчасове зупинення) глобального потепління. Більшість держав світу, які приєдналися до Паризької угоди, проходять процес адаптації законодавства до норм міжнародного права. Але практична реалізація передбачених заходів потребує значного посилення ролі міжнародних організацій, у тому числі громадських ініціатив, у здійсненні контролю й підвищенні рівня відповідальності за порушення термінів й масштабів екологічних заходів (від заходів з поширення сфер використання альтернативних джерел енергії до запровадження форм мотиваційної екологічної політики).

З метою посилення контролю й забезпечення його результативності доцільно використовувати досвід держав світу, які отримали дієві результати внутрішньої екологічної політики (Норвегія, Фінляндія, Швеція, Данія, Японія тощо). За досвідом держав визначено, що більшість використовує систему екологічного моніторингу й контролю з дотриманням екологічного законодавства (Екологічного Кодексу). При розробці бази екологічного права пріоритетними є національні інтереси, за умови їхнього узгодження із міжнародними нормами (програмами, угодами).

Визначено, що розробка й прийняття Екологічного Кодексу дозволила чітко регламентувати екологічні виміри впливу на навколишнє природне середовище, обумовити права й обов'язки сторін, відповідальність усіх учасників, визначити конституційні пріоритети особистості, суспільства. Екологічний Кодекс враховує норми із захисту природного навколишнього середовища, санітарні й епідеміологічні норми, з дотриманням основних прав й свобод особистості. Екологічний Кодекс регулює правові відносини в екологічній сфері: в галузі природокористування, охорони довкілля та забезпечення гарантій екологічної безпеки. Екологічний Кодекс визначає компетенцію органів державної влади, адміністративно-територіальних суб'єктів, права і обов'язки фізичних і юридичних осіб, порядок державного правового регулювання в екологічній сфері, а також

відповідальність за порушення екологічного законодавства. Правове підтвердження дотримання екологічного законодавства учасниками екологічних відносин забезпечується за умови дотримання принципу певних гарантій, а саме: екологічної безпеки усіх видів й сфер діяльності; екологічної безпеки товарів та послуг; упередження фактів екологічної злочинності; невідворотності покарання за екологічні злочини. З метою дотримання встановлених норм, визначених гарантій вагомою є участь та роль громадських організацій, що дозволяє визначити основні напрями діяльності в екологічній сфері, забезпечити достовірність екологічної інформації.

За досвідом держав світу виявлено, що громадські організації беруть участь в екологічній експертизі з метою встановлення відповідності діяльності у різних сферах й галузях економіки вимогам в області охорони навколишнього середовища і забезпечення екологічної безпеки територій. Громадська екологічна експертиза проводиться за ініціативи громадян і громадських організацій, за ініціативою органів місцевого самоврядування громадськими організаціями (об'єднаннями), основним напрямом діяльності (відповідно до їхнього статуту) є охорона навколишнього середовища, у тому числі організація і проведення екологічної експертизи, зареєстрованими в порядку, встановленому законодавством держави.

Більшість держав світу використовує й обов'язкову державну екологічну експертизу, яка проводиться уповноваженим органом державної влади в області екологічної експертизи в порядку, встановленому Екологічним Кодексом та іншими нормативно-правовими актами держави. Подібне поєднання дозволяє забезпечити дієвий моніторинг й контроль, результативність запланованих заходів, відповідність екологічним нормативам, а також відповідальність за порушення встановлених законодавчо обмежень (впливу на природне навколишнє середовище, у тому числі транскордонні території).

Отже, саме системний підхід у формуванні екологічного законодавства держави, взаємоузгоджений Екологічний Кодекс держави, громадська ініціатива, відповідальність та контроль за дотриманням законодавчих норм – основні пріоритети

збереження природного навколишнього середовища. Екологічні виміри глобального світу повинні бути обумовлені врегульованим внутрішнім законодавством держав світу, яке направлене на дотримання конституційних прав кожної особистості, суспільства.

Висновки. Розвиток світового суспільства повинен бути зорієнтований на чинні й потенційні глобальні екологічні виклики, особливості екологічного виміру впливу на довкілля, реалізацію ратифікованих екологічних угод. Практичне запровадження заходів екологічного характеру регламентовані Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату, ратифікованою Паризькою угодою. Чинні й можливі екологічні загрози мають тісний зв'язок із соціально-економічними чинниками, саме тому потребують реалізації на різних рівнях управління. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС передбачає запровадження заходів, які направлено на збереження довкілля й виконання зобов'язань з охорони природних ресурсів. Урядовий План заходів з виконання Угоди про асоціацію передбачає терміни й відповідальність органів влади за виконання ратифікованих зобов'язань. Практична реалізація екологічних завдань на державному, регіональному й локальному рівнях повинна відповідати ратифікованій Угоді, імплементувати визначені норми права ЄС, враховувати чинні транскордонні загрози.

За досвідом інших держав світу визначено, що більшість використовує систему екологічного моніторингу й контролю з дотриманням екологічного законодавства, яке ґрунтується на Екологічному Кодексі. При розробці бази екологічного права пріоритетними повинні залишатися національні інтереси, за умови їхнього узгодження із міжнародними нормами (програмами, угодами). Розробка й прийняття Екологічного Кодексу дозволяє регламентувати екологічні виміри впливу на

навколишнє природне середовище, обумовити права й обов'язки сторін, визначити рівні відповідальності усіх учасників, а також конституційні пріоритети кожної особистості, суспільства в цілому. Прийняття Екологічного Кодексу дозволить врегулювати правові відносини в екологічній сфері, уникнути конфлікту інтересів, створити можливості щодо упередження правових ризиків у сфері охорони довкілля, чітко визначити рівні відповідальності у галузі природокористування, охорони довкілля й національних інтересів у забезпеченні внутрішньої та зовнішньої екологічної безпеки.

Отже, екологічні виміри глобальної адаптації світу повинні містити не лише кількісний вплив на довкілля, а й сукупність етично-моральних індикаторів виміру відношення суспільства до природи, окремих її елементів. Глобальні процеси прискорили поширення негативних проявів екологічних загроз, що спонукало до посилення ролі суспільства у збереженні світу, нівелюванні загроз екологічного характеру. Громадська ініціатива, участь у реалізації екологічної політики держави громадських організацій дозволяє встановити чіткі межі охорони довкілля, систематизувати й сформулювати засади Екологічного Кодексу, його дотримання усіма учасниками відносин, а також створити екологічний суд, який буде діяти у межах законодавства держави, адаптованого до ратифікованих міжнародних угод, у тому числі Паризької угоди.

Отже, відповідальність кожного учасника, в усіх сферах діяльності економіки держави, повинна бути регламентована ратифікованими екологічними угодами, які спрямовані на збереження світу. Розвиток світової економіки повинен бути зорієнтований на екологічні виміри з огляду на складність й глибину чинних й можливих екологічних загроз глобального світу.

Література:

1. Белорус О. Г. Экономическая система глобализма. Київ : ИММО, КНЕУ, НАНУ, 2003. 380 с.
2. Власов В. І. Глобалістика: історія, теорія : монографія / наук. ред. акад. НААН України О.Г. Білорус і чл.-кор. НААН України В. А. Вергунов. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2012. 856 с.
3. Гальчинський А. С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи: методологічні аспекти / Інститут стратегічних оцінок. Київ : Либідь, 2006. 310с.
4. Герст П., Томпсон Г. Сумніви в глобалізації / Пер. з англ. Київ : К.І.С., 2002. 306 с.
5. Robertson R., White K. E. (Ed.) Globalization or glocalization?// Globalisation. Critical concept in sociology. Volume III, London 2003, p.p.31-51.
6. Норт Д. Понимание процесса экономических изменений / Перевод с англ. К. Мартынова, Н. Эдельмана. Высшая школа экономики, 2010. 256 с.
7. Wheelan C. Naked economics. Undressing the Dismal Science. N.Y.; London: W.W. Norton&Company, 2010. 384 p.
8. Паризька угода. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l61 (дата звернення: 20.02.2019).
9. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС. Навколишнє середовище. URL: <https://eu-ua.org/tekst-uhody-pro-asotsiatsiiu/rozdil-v-ekonomichne-haluzeve-spirovbitnytstvo> (дата звернення: 25.04.2019).
10. Звіт про виконання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС. 2018 рік. URL:<https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/association-agreement-implementation-report-2018.pdf> (дата звернення: 07.05.2019).
11. Кліматична політика України. URL: <https://menr.gov.ua/content/klimatichna-politika-ukraini.html> (дата звернення: 25.02.2019).
12. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» № 2059-VIII, від 23.05.2017 р. Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 27.02.2019).

References:

1. Belorus, O. G. (2003). Ekonomicheskaya sistema globalizma. Kyiv: IMEMO, KNEU, NANU [in Russ.].
2. Vlasov, V. I. (2012). Hlobalistyka : istoriia, teoriia. Vinnytsia: TOV «Nilan-LTD». [in Ukr.].
3. Halchynskiy, A. S. (2002). Hlobalni transformatsii: kontseptualni alternatyvy.
 1. Kyiv: Lybid [in Ukr.].
 4. Herst, P., Tompson, H. (2002). Sumnivy v hlobalizatsii. Kyiv: K.I.S [in Ukr.].
 5. Robertson, R., White, K. E. (Ed.) (2003). Globalization or glocalization? *Globalisation. Critical conceptin sociology*, III.
 6. Nort, D. (2010). Ponimanie protsessa ekonomicheskikh izmeneniy. Vysshaya shkola ekonomiki [in Russ.].
 7. Wheelan, C. (2010). Naked economics. Undressing the Dismal Science. N.Y.; London: W.W. Norton&Company.
 8. Paryzka uhoda. Retrieved from: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161 [in Ukr.].
 9. Uhoda pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS. Navkolyshnie seredovyshche. Retrieved from: <https://eu-ua.org/tekst-uhody-pro-asotsiatsiiu/rozdil-v-ekonomichne-haluzeve-spivrobitnytstvo> [in Ukr.].
 10. Zvit pro vykonannya Uhody pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS. 2018 rik. Retrieved from: <https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/association-agreement-implementation-report-2018.pdf> [in Ukr.].
 11. Klimatychna polityka Ukrainy. Retrieved from: <https://menr.gov.ua/content/klimatichna-politika-ukraini.html> [in Ukr.].
 12. Verhovna Rada of Ukraine (2017). Pro otsinku vplyvu na dovkillia. (Act No. 2059-VIII, May 23). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> [in Ukr.].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License